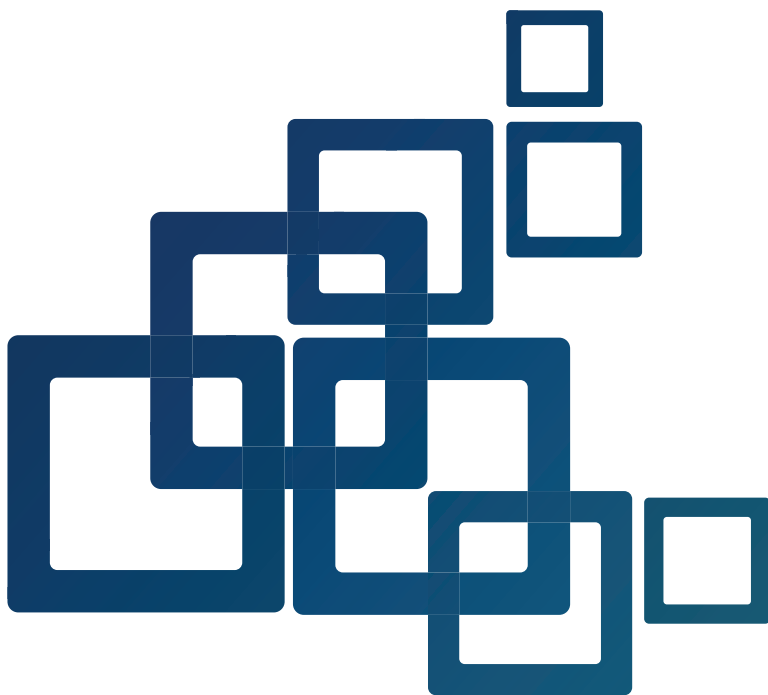

ЦЕНТАР ЗА ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИЗИ
CENTER FOR LEGAL RESEARCH AND ANALYSIS

МАТРИЦА

ЗА МОНИТОРИНГ
НА ПЕРФОРМАНСИТЕ
НА ПРАВОСУДСТВОТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

МАТРИЦА

ЗА МОНИТОРИНГ
НА ПЕРФОРМАНСИТЕ
НА ПРАВОСУДСТВОТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Наслов:

Матрица за мониторинг на перформансите на правосудството во Република Македонија

Издавач:

Центар за правни истражувања и анализи – Скопје

За издавачот:

Лидија Стојкова - Зафировска, претседател на ЦПИА

Ликовно графичко обликување и печат:

Релатив

Тираж: 100

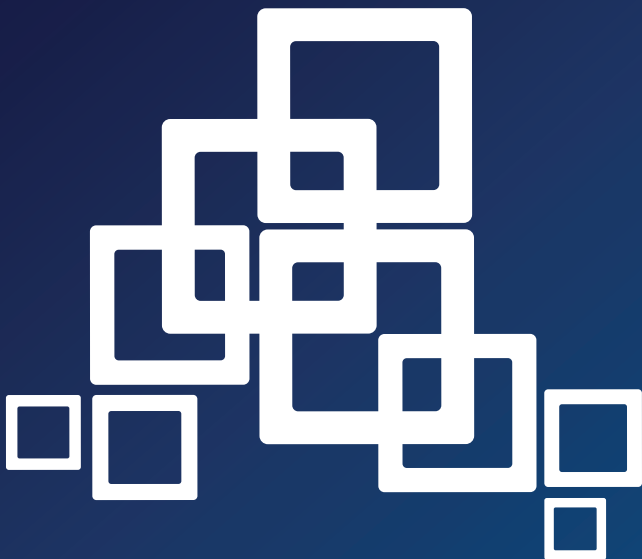
Бесплатен/некомерцијален тираж

Овој производ е подготвен во рамки на програмата „Подобрување на квалитетот на правдата во Република Македонија преку градење на капацитети за судии и мониторирање на судските реформи“ финансиран од Владата на Обединетото Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада.

СОДРЖИНА:

ВОВЕД	5
МЕТОДОЛОГИЈА	6
ОБЛАСТИ НА ЕВАЛУАЦИЈА И ИНДИКАТОРИ	12
ЕФИКАСНОСТ	13
ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ	17
КВАЛИТЕТ НА СУДСКАТА ПРАВДА	22
НЕЗАВИСНОСТ И НЕПРИСТРАСНОСТ	30
ПРОФЕСИОНАЛЕН РАЗВОЈ И СООДВЕТНА ЗАСТАПЕНОСТ	42

ВОВЕД

Матрицата за мониторинг на перформансите на правосудството во Македонија е алатка изработена од Центарот за правни истражувања и анализи, во соработка со Министерството за правда и Судскиот совет на Република Македонија како дел од програмата „Подобрување на квалитетот на правдата во Македонија“ финансирана од Британската амбасада Скопје. Алатката има за цел да му помогне на судскиот систем да оцени различни области на активност и да ги евалуира достигнувањата на реформите во конкретните сектори.

Целта на оваа Матрица е преку сеопфатен и инклузивен процес да се врши проценка на тековните ситуации во правосудството и да се измерат резултатите од спроведените иницијативи и реформи. Притоа, таа може да служи и како инструмент за внатрешна евалуација и идентификување на областите што треба да се подобрат и мерките што треба да се применат.

Новата Стратегија за реформи во правосудниот сектор за следниот период (од 5 години) ќе ги постави новите приоритети за судски реформи и натамошен развој. Затоа од голема важност е да се основаат почетни линии за систематско мерење на прогресот наспроти целите утврдени во стратегијата, согласно европските и меѓународните стандарди и практики.

МЕТОДОЛОГИЈА

Методолошкиот дизајн на Матрицата за мониторинг на перформансите во правосудството претендира да оствари сеопфатен увид во работата на правосудниот систем преку анализа која се базира на 3 столба од податоци:

1

Истражување
на перцепциите
за неговата
работа

2

Релевантни
податоци со кои
располага
Судскиот совет

3

Податоци
од меѓународни
извори

Истражувањето за перцепции за перформансите на правосудството ќе се насочи на 4 категории целни групи:

1

Категорија:

Судии, судски службеници и судска администрација

2

Категорија:

Адвокати, јавни обвинители и државни
правобранители, нотари, извршители и медијатори

3

Категорија:

Физички и правни лица
(како странки во судски спорови)

4

Категорија:

Академија за судии и јавни обвинители, медиуми,
невладин сектор и академска заедница

Главен методолошки инструмент е матрицата на индикатори за мерење на перформансите во правосудството која е структурирана во 5 главни области на мерење: Ефикасност, Транспарентност и одговорност, Квалитет на судската правда, Независност и непристрасност, Професионален развој и соодветна застапеност. Секоја од овие области има подобласти кои се однесуваат на релевантни специфични аспекти од работата на правосудството. (Види табела Матрица на индикатори).

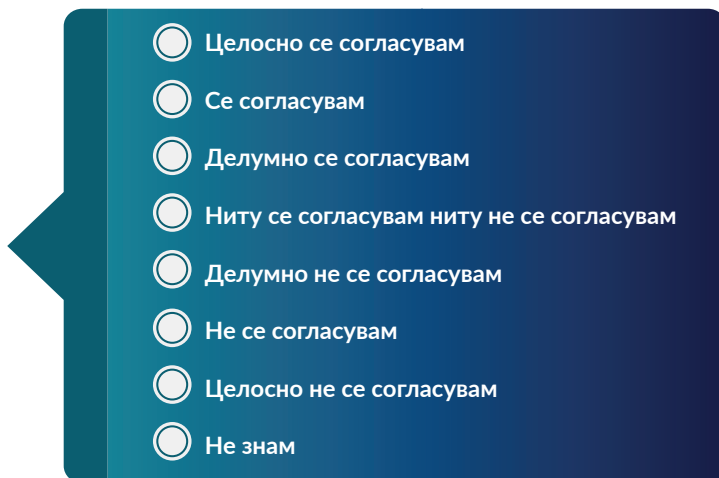
Целта на овој пристап е преку истражување на перцепциите на целните групи да се квантифицира (оцени) секоја од горе споменатите области и нивните подобласти и да се добие една почетна слика за работата. Ова основна студија би била референтна основа на оценки добиени од сите целни групи кои потоа ќе можат да бидат следени лонгитудинално т.е. низ одреден временски период, со цел да се утврдат статистички значајни трендови во перформансите на правосудството (На пример, ако областа Независност и транспарентност била а оценета со 3.5 во оваа година, а за наредната оваа средна оценка изнесува 4.1, со што може да се констатира, доколку оваа разлика се покаже статистички значајна, дека има подобрување во овој сегмент од работата на судството).

Индикаторите од матрицата ќе бидат истражени за оние целни групи кои се компетенти и релевантни за соодветниот индикатор т.е. сите прашања нема да бидат поставувани на сите целни групи.

Сепак, правниот тим на проектот утврди и 5 генерални прашања/индикатори, по еден за секоја од областите кои ќе бидат одговорани од сите целни групи, со цел да се добие една збирна оценка за секоја од областите од мерењето наведени погоре. Длабинскиот увид во причините за овие интегрални оценки ќе се добие преку оценките дадени од секоја целна група посебно за секој индикатор, при што ќе можат да се утврдат разликите или совпаѓањата помеѓу оценките на различни целни групи за еден индикатор (на пример дали постои невоедначеност помеѓу перцепцијата на судиите и правните лица учесници во судски спорови околу независноста и транспарентноста на правосудството).

Општата јавност (генералната популација) е исклучена од ова истражување поради специфичноста и стручноста на проблематиката за која оваа јавност нема компетенции ниту пак информиран став, поради што може да се добијат невалидни т.е. искривени резултати кои можат да ја нарушат објективноста на наодите.

Можните одговори за секое прашање на кои ќе одговараат испитаниците се следните:

- Целосно се согласувам
- Се согласувам
- Делумно се согласувам
- Ниту се согласувам ниту не се согласувам
- Делумно не се согласувам
- Не се согласувам
- Целосно не се согласувам
- Не знам

Методолошки дизајн:

Категорија 1

Целна група: Сите судии и судски службеници/судски административци во постојан работен ангажман за време на спроведување на истражувањето (согласно Закон за судска служба).

Примерок: Повеќе етапен стратификуван репрезентативен примерок на национално ниво. Бројот на испитаници (судии и судска администрација) во секој стратум (географски регион) е распределен според големината на судот (број на вработени судии) и потребата да се испитаат минимум 30 испитаника во секој единица на примерок (sampling unit). Бројот на испитаници (судската администрација) по суд е распределен пропорционално на големината на судот во рамки на секој регион.

За вкупно 589 судии големината на примерокот кој треба да биде истражен изнесува $N=380$ (со интервал на доверба 95% и статистичка грешка +3%).

За вкупно 2600 судска администрација, големината на примерокот кој треба да биде истражен изнесува $N=759$ (со интервал на доверба 95% и статистичка грешка $\pm 3\%$ големината на примерокот).

Начинот на собирање на податоци е преку Структуриран прашалник со прашања од матрицата наменети за оваа целна група кој испитаниците сами би го пополнувале, заради дискреција и доверливост на одговорите. Персонализирани пликоа кои по пополнувањето ќе бидат вратени во запечатена кутија се доставуваат до целната група од страна на анкетар/ одговорно лице во институцијата.

Категорија 2

Целна група: Сите адвокати активно регистрирани во адвокатската комора и сите регистрирани нотари, медијатори и извршители активни во периодот на спроведување на истражувањето. Јавни обвинители и државни правобранители во постојан работен ангажман за време на спроведување на истражувањето.

Примерок: Адвокати - Повеќе етапен стратификуван репрезентативен примерок на национално ниво за адвокати стратификуван според регионот во кој се регистрирани адвокатите. За популација од 2422 адвокати со интервал на доверба 95% и статистичка грешка $\pm 3\%$ големината на примерокот изнесува $N= 743$.

Примерок: Јавни обвинители. Повеќе етапен стратификуван репрезентативен примерок на национално ниво, стратификуван според статистичкиот регион во кој се лоцирани основите и вишите јавни обвинителства (вклучувајќи го и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција). За популација од 207 јавни обвинители со интервал на доверба 95% и статистичка грешка $\pm 3\%$ големината на примерокот изнесува $N=174$.

Примерок: Државни правобранители. Повеќе етапен стратификуван репрезентативен примерок на национално ниво, стратификуван според статистичкиот регион во кој се лоцирани државите правобранителства. За популација од 33 државни правобранители, вклучувајќи го и Државниот правобранител на РМ, со интервал на доверба 95% и статистичка грешка $\pm 3\%$ големината на примерокот изнесува $N=33$, односно потребно е да се испитаат сите правобранители.

На популација од 188 нотари со интервал на доверба 95% и статистичка грешка +-3% големината на примерокот изнесува N=160.

На популација од 99 извршители со интервал на доверба 95% и статистичка грешка +-3% големината на примерокот изнесува N=91.

На популација од 26 медијатори потребно е да се испитаат сите медијатори регистрирани во периодот кога се спроведува истражувањето.

Метод на селекција: ОПЦИЈА А/ Структуриран прашалник со прашања од матрицата наменети за оваа целна група кој испитаниците сами би го пополнувале, заради дискреција и доверливост на одговорите. Плика со однапред утврдена повратна адреса и платена поштарина, во кои се наоѓа прашалникот се доставуваат до целната група од страна на анкетар/одговорно лице во институцијата. Покрај прашалникот, во прилог се доставува и писмо со инструкција за пополнување и враќање на прашалникот во затворено плико. Пликот се испраќа по пошта или се дава на анкетарот на претходното договорен датум и локација. ОПЦИЈА Б/ Онлајн структуриран прашалник. Секој испитаник добива линк (анонимен) до онлајн прашалник кој го пополнува.

Категорија 3

Целна група: Физички и Правни лица (како странки во судски спорови) наведени во регистар.

Примерок: За физички лица. Прв стратум: Регионална дистрибуција на популација според статистички географски региони. Втор стратум: тип на населено место урбани рурални средини. Примерокот за оваа целна група ќе биде подготвен со користење на snowballing техника (квази случаен примерок) со пропорционална дистрибуција на квоти по регион, возраст, образование и тип на населено место. Големината на примерокот изнесува N=800.

Примерок: За деловни субјекти (правни лица учесници во спор) Нестратификуван случаен примерок, или стратификуван според големина на деловен субјект (промет и број на вработени) и дејност. Потребно е да се утврди точно постоечката популација, но минимумот од 30 деловни субјекти мора да биде задоволен.

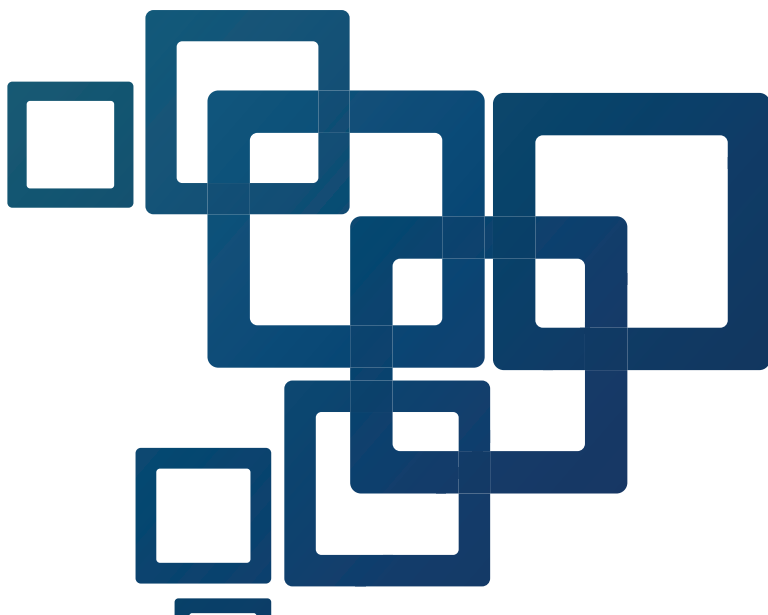
За останатите целни групи потребно е да се утврди постоечката популација, но минимумот од 30 претставници треба да биде задоволен.

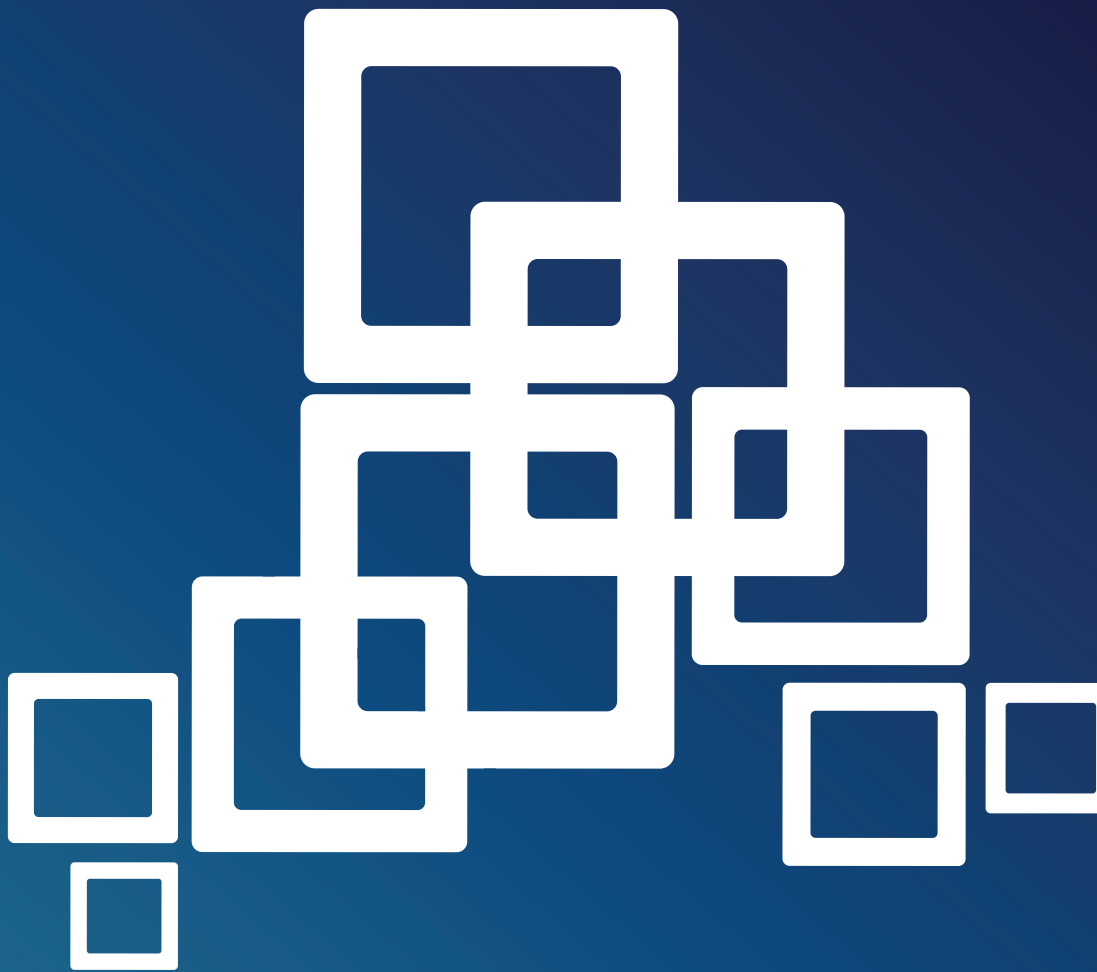
Начинот на собирање на податоците е преку интервјуа со задолжени лица или правни застапници за правни работи во компаниите.

Категорија 4

Целна група: Академија на судии и јавни обвинители, медиуми, невладин сектор и академска заедница интервју лице в лице.

Начинот на собирање на податоците е преку интервјуа со задолжени лица или правни застапници за институциите опфатени во целната група. Ставовите и перцепциите на целните групи на медиумите, невладиниот сектор, академска заедница и академија за судии и јавни обвинители ќе бидат истражени преку длабински интервјуа во врска со индикаторите од матрицата, но тие нема да даваат оценки за истите. Причината за ова е што постои голема веројатноста да не може да се формира репрезентативен примерок од 30 испитаници во рамки на секоја цела група посебно, што е минималниот предуслов за нивните оценки да имаат некаква статистичка значајност. Одговорите на овие целни групи квалитативно ќе ги дополнат и контекстуализираат наодите од мониторинг матрицата, заедно со податоците од Судскиот совет и меѓународните истражувања на оваа тема.

**ОБЛАСТИ
НА ЕВАЛУАЦИЈА
И ИНДИКАТОРИ**

ЕФИКАСНОСТ

Ефикасноста на правдата е една од главните компоненти на концептот на правично судење. Имено, ефикасноста подразбира обезбедување на конечни пресуди во разумен рок. Во оваа смисла, член 6 на Европската конвенција за човекови права, кој го штити правото на правично судење, во првиот став предвидува дека “секој има право на ... судење во разумен рок ...”.

Според практиката на Европскиот суд за човекови права, разумноста на должината на постапката треба да се утврди во светло на околностите на случајот, при што е потребна сеопфатна проценка (*Boddaert v. Belgium*, § 36). Онаму каде што одредени фази на постапката сами по себе се спроведуваат со прифатлива брзина, вкупното траење на постапката сепак може да го надмине “разумниот рок” (*Dobbertin v. France*, § 44).

Членот 6 од Европската конвенција за човекови права бара судските постапки да бидат експедитивни, но, исто така, го утврдува и поопштиот принцип на правилно спроведување на правдата. Треба да се направи правичен баланс помеѓу различните аспекти на ова основно барање (*Boddaert v. Belgium*, § 39).

При утврдувањето дали времетраењето на судската постапка е разумно, Европскиот суд за човекови права ги зел предвид факторите како што се комплексноста на случајот, однесувањето на жалителот и однесувањето на релевантните административни и судски органи (*König v. Germany*, § 99; *Neumeister v. Austria*, § 21; *Ringeisen v. Austria*, § 110; *Pélissier and Sassi v. France* [GC], § 67; *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark*, § 45). Она што е во прашање за жалителот во конкретниот случај исто така мора да се земе предвид при проценката на разумноста на должината на постапката (*Abdoella v. the Netherlands*, §24).

Барањето за ефикасност на судската постапка, изразено низ концептот на судење во разумен рок, како една од главните компоненти на поширокиот концепт на правото на правично судење, е вткаено и во домашното право. Така, во член 6(1) од Законот за судови е предвидено дека “при одлучувањето за граѓанските права и обврски и при одлучувањето за кривичната одговорност, секој има право на ... судење во разумен рок ...”, додека во член 10(1) од истиот закон е предвидено дека едно од начелата врз кои се заснова постапката пред судот е начелото на судење

во разумен рок. Уште повеќе, во член 36 од Законот за судови е предвиден правен лек во рамки на домашното право за заштита на правото на судење во разумен рок. Така, доколку странката “смета дека надлежниот суд го повредил правото на судење во разумен рок, има право да поднесе барање за заштита на правото на судење во разумен рок до Врховниот суд на Република Македонија”.

Секако, за да се постигне соодветно ниво на ефикасност на постапката, потребни се и соодветни услови за работа. Во таа насока, став 6 од Мислењето бр. 3 (2002) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за принципите и правилата за професионално поведење на судиите, етика, несоодветно однесување и непристрасност, го утврдува следново: “Судиите, исто така, треба да ги вршат своите функции со грижливост и во разумен рок. Секако дека за оваа цел им се неопходни соодветни услови, опрема и помош. Така обезбедени, судиите треба да бидат во можност внимателно да ги обавуваат своите обврски содржани во членот 6 (1) на Европската конвенција за човекови права, односно да донесуваат пресуди во разумно време”.

1 Судовите донесуваат навремени, квалитетни, законити пресуди, во правична постапка:

а) Човечки ресурси: Судска администрација и помошен персонал;

2 Судовите имаат доволно судски службеници за да ги извршуваат своите активности;

3 Судовите имаат соодветен персонал за вршење документирање и правно истражување;

4 Односот, професионалноста и стручноста на судската служба е на задоволително ниво;

б) Обем на работа на судот;

5 Судиите се справуваат со обемот на работа и навремено ги решаваат предметите;

в) Систем за поднесување и следење на предмети;

6) Автоматизираниот информациона систем за управување со судски предмети (АКМИС) ги распределува предметите без надворешни вмешувања;

г) Инфраструктура и модернизација;

7) Условите во судот, пристапот и судниците се соодветни и задоволителни;

8) Судовите работат со доволен број на компјутери и останата опрема;

9) Информатичката инфраструктура (електронска архива, систем за управување со податоци, интранет) е соодветна, брза, сигурна и лесно достапна;

ИЗВОРИ:

Совет на Европа, Европска конвенција за заштита на човековите права, согласно Протоколите број 11 и 14, со протоколите број 1, 4, 6, 7,12 и 13 (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf) член 6.

Council of Europe, Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, 2013 (http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf).

Европски суд за човекови права, *Diennet v. France*, 26 September 1995, Series A no. 325-A.

Европски суд за човекови права, *Martinie v. France*, [GC], no. 58675/00, ECHR 2006-VI.

Европски суд за човекови права, *Axen v. Germany*, 8 December 1983, Series A no. 72.

Европски суд за човекови права, *Fazliyski v. Bulgaria*, no. 40908/05, 16 April 2013.

Европски суд за човекови права, *Pretto and Others v. Italy*, 8 December 1983, Series A no. 71.

Устав на Република Македонија со Амандманите од I до XXXI (Сл. весник на Р. Македонија бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 102.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 10, 97 и 99.

Закон за спречување на корупцијата (Пречистен текст) (Сл. Весник на Р. Македонија бр. 83/04, 126/06, 10/08, 97/15): Член 29, 33 и 35.

Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 126, 353, 354, 355, 356, 405 и 415.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 292, 293, 294, 295, 296, 324, 325, 326, 342, 343, 372 и 375.

Закон за управните спорови (Сл. весник на Р.Македонија бр. 62/06, 150/10): Член 30, 30-а, 32, 33, 39, 40, 41, 42-г.

Деловник на Уставниот суд на Република Македонија, 7 Октомври 1992 година: Член 83, 84 и 85.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА, Извештај за Република Македонија за 2016 година (9 ноември 2016 година): Страна 21 и 79-80.

Закон за управување со движењето на предметите во судовите (Сл.Весник на Р.Македонија бр. 171/10): Член 2, 6, 9, 10, 11 и 12.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 44.

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл. весник на Р. Македонија бр.60/06, 150/10, 100/11, 20/15, 61/15): Член 33 и 64.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА, Извештај за Република Македонија за 2016 година, 9 ноември 2016 година: Страна 20 и 21.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICDOCR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 33 и 34.

Извештај за работата на Врховниот суд на Република Македонија за 2016 година (http://www.vsrn.mk/wps/wcm/connect/vsrn/68fde52e-a657-4291-9da9-1998953f11e3/Извештај-ВСПМ-2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICDOCU3-68fde52e-a657-4291-9da9-1998953f11e3-ldWzOgu), Страна 28.

Закон за управување со движењето на предметите во судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 171/10): Член 13, 14 и 15.

Судски деловник (Сл. весник на Р. Македонија бр. 66/13): Член 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 и 111.

Закон за судскиот буџет (Сл. весник на Р. Македонија бр. 60/03, 37/06, 103/08, 145/10): Член 6, 7, 8, 9, 16, 17 и 18.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICDOCR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 25-30 и 35.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 19, 20 и 21.

Судски деловник (Сл. весник на Р. Македонија бр. 66/13): Член 96, 97, 98, 99 и 100.

Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 81, 82, 83, 84, 85 и 86.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 170, 171, 172, 173 и 174.

Закон за општата управна постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 124/15): Член 28, 29 и 30.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICDOCR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 32-33.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ

Транспарентноста и отчетноста на правдата се меѓу главните компоненти на правото на правично судење. Тие се спроведуваат преку начелото на јавност на судските постапки и на јавната достапност на судските одлуки. Членот 6 на Европската конвенција за човековите права во првиот став го предвидува следново: “Пресудата се изрекува јавно, а новинарите и публиката можат да бидат исклучени за време на целата или на дел од постапката во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во едно демократско општество, кога тоа го наложуваат интересите на малолетник или заштитата на приватниот живот на страните во спорот, или кога тоа судот го смета за неопходно затоа што во посебни околности публицитетот би можел да им нанесе штета на интересите на правдата.” Европската конвенција предвидува точно определени ситуации во кои јавноста може да биде исклучена од судската постапка, а овие принципи се доследно пренесени и во домашното законодавство на земјите потписнички на ова Конвенција.

Според практиката на Европскиот суд за човекови права, јавноста на судските постапки го овозможува спроведувањето на целите на членот 6 на Конвенцијата, односно го реализира правото на правично судење (*Dienet v. France*, § 33; *Martinie v. France* [GC], § 39). Понатаму, ЕСЧП одредува дека за да се оцени дали една постапка била спроведена според начелото на јавност, истата треба да се анализира како целина (*Axen v. Germany*, § 28). Јавноста на судските постапки јавното соопштување на судските одлуки го штити граѓанинот од тајното спроведување на правдата без контрола од страна на јавноста (*Fazliyski v. Bulgaria*, § 69, поврзан со случај кој бил прогласен за службена тајна – најдена е повреда на членот 6 на Конвенцијата). Јавноста на постапките воедно придонесува граѓаните да имаат доверба во судството (*Pretto and Others v. Italy*, § 21).

Начелото на јавност на судските постапки и јавно соопштување на судските одлуки како значајни компоненти на поширокото право на правично судење е вградено и во домашното право.

Така, членот 102 на Уставот на РМ одредува: “Расправата пред судовите и изрекувањето на пресудата се јавни. Јавноста може да биде исклучена во случаи утврдени со закон.” Според член 354 на Законот за кривична постапка, советот кој суди во конкретен случај може “да ја исклучи

јавноста од дел на главната расправа или од целата главна расправа, ако тоа е потребно заради чување на државна, воена, службена или важна деловна тајна, чување на јавниот ред, заштита на приватниот живот на обвинетиот, сведокот или оштетениот, заштита на безбедноста на сведокот или жртвата и/или заштита на интересите на малолетникот". Според Законот за парнична постапка јавноста може да се исклучи: "за целата главна расправа или за еден нејзин дел, ако тоа го бараат интересите за чувањето на службена, деловна или лична тајна, интересите на јавниот ред или причините на моралот" како и "во случај кога со мерките за одржување на редот предвидени во овој закон не би можело да се обезбеди непречено одржување на расправата". И во двете постапки, исклучувањето на јавноста на главната расправа претставува суштествена повреда на одредбите на постапката и како таква претставува правна основа за поднесување на жалба против пресудата на советот.

Законот за судовите во членот 10 ги набројува јавноста и транспарентноста меѓу главните начела на судските постапки. Овој Закон исто така го уредува начинот на пренесување на информациите од судот до јавноста и медиумите. Имајќи предвид дека достапноста на судските одлуки не го опфаќа само нивното јавно читање во последниот дел на главната расправа, туку и доставување на судската одлука во целина до странките но и до јавноста, создадена е веб-страница каде електронски се објавуваат судските одлуки, што дава голем придонес во транспарентноста на работењето на судовите. Начинот и роковите за електронско објавување на судските пресуди се регулира со Законот за управување со движењето на предметите во судовите. Односите на судот со јавноста детално се регулираат во членовите 101-111 на Судскиот деловник.

Транспарентноста на работата на судовите е тесно поврзана и со јавноста на информациите околу судскиот буџет. Според членот 106 на Законот за судски буџет, за вршење на работите во врска со судскиот буџет се основа Судски буџетски совет. Според членот 17 на овој Закон, Судскиот буџетски совет го следи извршувањето на финансискиот план и доколку во извршените контроли се констатираат неправилности и злоупотреби од претседателот на судот во процесот на извршувањето на финансискиот план, ги известува Врховниот суд на Република Македонија, Министерството за правда, Судски совет, Министерството за финансии и Државниот завод за ревизија. Контрола на извршувањето на судскиот буџет, според член 18 на овој Закон, се врши согласно со одредбите од Законот за буџетите. Судскиот буџетски совет е должен најмалку еднаш годишно да доставува извештај за извршувањето на судскиот буџет

до Министерството за финансии, Владата на Република Македонија и Собранието на Република Македонија. Во Законот за судски буџет нема посебни одредби за јавноста на седниците на Судскиот буџетски совет, но фактот што финансискиот извештај е дел од годишните извештаи на судовите и на Судскиот совет, овозможува јавноста да има пристап до начинот на трошење на средствата од судскиот буџет.

Транспарентноста на судовите се поврзува со барањето за транспарентност во процесот на вработување на нови лица во судовите, во врска со што важат одредбите на Законот за спречување на корупцијата во кој членот 29 забранува влијание за вработување на блиски роднини. Понатаму, отчетноста на судовите и на судските институции се поврзува со обврската за пријавување имот содржана во членот 33 на истиот Закон.

10) Судовите редовно и навремено ја информираат јавноста за својата работа;

а) Пристап до судски одлуки;

11) Системот за слободен пристап до судски одлуки постои и редовно се дополнува;

12) Одлуките на Судскиот совет се објавуваат во целост;

13) Оцените од спроведуваното оценување на судиите треба да се објавуваат јавно;

14) Веб страните на судовите редовно се дополнуваат со точни и нови информации;

б) Отвореност на судството кон јавноста;

15) Планирањето и трошењето на судскиот буџет е јавно;

16) Постапките во судниците се отворени и имаат капацитет за сместување на јавноста и медиумите;

17) Судовите имаат назначено лице за комуникација со медиумите;

18) Постои редовен годишен јавен извештај за квалитетот и функционирањето на судскиот систем;

в) Чување на судски списи;

19) Записниците и тонските записи точно отсликуваат се што се случува во судницата;

- 21) Комуникацијата меѓу повисоките судови (Врховен суд и Виш Управен суд) и Судскиот совет е на задоволително ниво;
- 22) Министерството за внатрешни работи (полицијата) ја обезбедува неопходната поддршка кога е побарана од судот;
- 23) Соработката меѓу судовите и другите органи и институции е на задоволително ниво;
- 24) Нивото на соработка меѓу судовите и извршителите во поглед на ефикасното извршување на одлуките е на задоволително ниво;

ИЗВОРИ:

Совет на Европа, Европска конвенција за заштита на човековите права, согласно Протоколите број 11 и 14, со протоколите број 1, 4, 6, 7,12 и 13 (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf) член 6.

Council of Europe, Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, 2013 (http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf).

Европски суд за човекови права, *Diennet v. France*, 26 September 1995, Series A no. 325-A.

Европски суд за човекови права, *Martinie v. France*, [GC], no. 58675/00, ECHR 2006-VI.

Европски суд за човекови права, *Axen v. Germany*, 8 December 1983, Series A no. 72.

Европски суд за човекови права, *Fazliyski v. Bulgaria*, no. 40908/05, 16 April 2013.

Европски суд за човекови права, *Pretto and Others v. Italy*, 8 December 1983, Series A no. 71.

Устав на Република Македонија со Амандманите од I до XXXI (Сл. весник на Р. Македонија бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 102.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 10, 97 и 99.

Закон за спречување на корупцијата (Пречистен текст) (Сл. Весник на Р. Македонија бр. 83/04, 126/06, 10/08, 97/15): Член 29, 33 и 35.

Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 126, 353, 354, 355, 356, 405 и 415.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 292, 293, 294, 295, 296, 324, 325, 326, 342, 343, 372 и 375.

Закон за управните спорови (Сл. весник на Р.Македонија бр. 62/06, 150/10): Член 30, 30-а, 32, 33, 39, 40, 41, 42-г.

Деловник на Уставниот суд на Република Македонија, 7 Октомври 1992 година: Член 83, 84 и 85.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА, Извештај за Република Македонија за 2016 година (9 ноември 2016 година): Страна 21 и 79-80.

Закон за управување со движењето на предметите во судовите (Сл.Весник на Р.Македонија бр. 171/10): Член 2, 6, 9, 10, 11 и 12.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 44.
Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл. весник на Р. Македонија бр.60/06, 150/10, 100/11, 20/15, 61/15): Член 33 и 64.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА, Извештај за Република Македонија за 2016 година, 9 ноември 2016 година: Страна 20 и 21.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 33 и 34.

Извештај за работата на Врховниот суд на Република Македонија за 2016 година (http://www.vsrn.mk/wps/wcm/connect/vsrn/68fde52e-a657-4291-9da9-1998953f11e3/Извештај-BCPM-2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CU3-68fde52e-a657-4291-9da9-1998953f11e3-ldWzOgu), Страна 28.

Закон за управување со движењето на предметите во судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 171/10): Член 13, 14 и 15.

Судски деловник (Сл. весник на Р. Македонија бр. 66/13): Член 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 и 111.

Закон за судскиот буџет (Сл. весник на Р. Македонија бр. 60/03, 37/06, 103/08, 145/10): Член 6, 7, 8, 9, 16, 17 и 18.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 25-30 и 35.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 19, 20 и 21.

Судски деловник (Сл. весник на Р. Македонија бр. 66/13): Член 96, 97, 98, 99 и 100.

Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 81, 82, 83, 84, 85 и 86.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 170, 171, 172, 173 и 174.

Закон за општата управна постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 124/15): Член 28, 29 и 30.

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година (http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY), Страна 32-33.

КВАЛИТЕТ НА СУДСКАТА ПРАВДА

Членот 6 на Европската конвенција за заштита на човековите права не подразбира само формално спроведување на правдата преку обезбедување на право на судење пред законски основан суд. Правото на правично судење е тесно поврзано со квалитетот на судската правда, кој се огледува на квалитетот на судските постапки, на судските одлуки и на нивното ефикасното спроведување.

Еден од најважните критериуми кои го определуваат квалитетот на судската правда е начинот на образложување на судските одлуки. Праксата на Европскиот суд за човекови права во повеќе наврати воспоставува јасни барања и стандарди во врска со ова прашање. Гаранциите воспоставени со членот 6 ставот 1 на ЕКЧП ја опфаќаат и обврската судовите да дадат задоволително образложение за нивните одлуки (*H. v. Belgium*, § 53). Одлуката која е соодветно образложена им покажува на странките дека нивниот случај навистина бил сослушан од страна на судот. Иако домашните судови може да бидат ограничени во изборот на аргументи и на докази на кои ќе ја основаат нивната одлука, сепак тие се задолжени да ги образлагаат нивните постапки преку објаснување на причините за донесената одлука (*Suominen v. Finland*, § 36). Даденото образложение треба да им овозможи на странките ефективно да ги користат предвидените правни лекови (*Hirvisaari v. Finland*, § 30 *in fine*). Членот 6 ставот 1 на ЕКЧП ги задолжува домашните судови да ги образлагаат нивните одлуки, меѓутоа тоа не значи дека тие мора да дадат детален одговор на сите посебно искажани аргументи (*Van de Hurk v. the Netherlands*, § 61; *García Ruiz v. Spain* [GC], § 26; *Jahnke and Lenoble v. France* (déc.); *Perez v. France* [GC], § 81). Домашните судови задолжително треба да ги оценат и образложат: 1) главните аргументи на странките (*Buzescu v. Romania*, § 67; *Donadzé v. Georgia*, §35); и 2) барањата кои се однесуваат на правата и слободите гарантирани со ЕКЧП и Протоколите: домашните судови се задолжени овие барања да ги оценуваат со посебна грижа и внимание (*Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg*, § 96).

Квалитетот на судската правда зависи многу и од фактот дали судската пракса е усогласена или пак истата е неконзистентна. Иако членот 6 ставот 1 на ЕКЧП не предвидува изречно право на усогласена судска пракса на домашните судови на кое може да се повикува граѓанинот, сепак, во неколку случаи, Европскиот суд за човекови права утврдил повреда на овој член на ЕКЧП заради големите разлики во одлучувањето

на домашните судови во слични предмети. Ставот на ЕСЧП се разликува врз основа на тоа дали се работи за разлики во праксата на судовите од ист степен, или пак се работи за пракса на судови од различни степени кои се целосно независни меѓу себе. Кога за слични случаи се носат видливо различни одлуки од страна на единствениот Врховен суд на земјата или пак од повеќе судови кои судат во највисок и конечен степен, таквите неконсистентни и неусогласени одлуки може да создадат правна несигурност и да ја намалат довербата на граѓаните во судството, која доверба, впрочем, е една од најважните компоненти на владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права го утврдува постојењето на таквата правна несигурност случај по случај, врз основа на три главни критериуми: 1) дали разликите во судската пракса се длабоки и трајни; 2) дали домашното право предвидува механизми за надминување на таквата неусогласеност и 3) дали тие механизми се спроведуваат и во кое ниво. Државите се задолжени да го организираат нивниот правен систем така што ќе избегнуваат донесување на различни одлуки за слични случаи и ќе ги решаваат сериозните контрадикторности преку соодветни правни лекови (*Beian v. Romania* (no. 1), §§ 37 и 39; *Nejdet Şahin and Perihan Şahin v. Turkey* [GC], §§ 56-57 и 80). Дополнителен критериум што го има предвид ЕСЧП при одлучување по овие случаи е дали неусогласеноста е изолиран случај или пак се однесува на поголем број на лица (*Albu and Others v. Romania*, § 38).

Во Мислењето број 17 (2014) на Консултативен совет на европските судии (КЕСЕ) во врска со оценувањето на работата на судиите, квалитетот на судството и почитувањето на судската независност, Точка 4, се истакнува следното: “Судиите ги извршуваат неопходните задачи во секое демократско општество во кое се почитува владеењето на правото. Судиите мораат подеднакво да ги штитат правата и слободите на сите луѓе. Тие се должни да ги преземат сите неопходни мерки за да обезбедат ефикасно и прифатливо разрешување на споровите и да носат навремени и независни одлуки во поединечните предмети и притоа да зависат од и да го почитуваат единствено законот. За своите одлуки, судиите мораат да дадат убедливо и неспорно образложение, а пресудите мораат да ги пишуваат на јасен и сеопфатен начин. Понатаму, сите обврзувачки судски одлуки мораат да бидат и извршени на ефективен начин. Независноста на судството не значи дека судиите не треба да одговараат за својата работа. КЕСЕ го става акцентот врз одржувањето и подобрувањето на квалитетот и ефикасноста на правосудните системи во интерес на сите граѓани. Онаму каде истата постои, индивидуалната оценка на работата на судиите треба да биде насочена кон подобрување на судството, притоа гарантирајќи го највисокиот можен квалитет на работа. Таквата активност мора да биде реализирана во интерес на целокупната јавност.”

Понатаму, во заклучоците на овој документ се истакнуваат следните работи: Екстерните индикатори од кои зависи квалитетот на судиските одлуки го вклучуваат квалитетот на законите донесени од страна на законодавните власти. Затоа, важно е националните собранија да го оценуваат и мониторираат влијанието на законите кои се на сила и предлог законите врз правосудниот систем. Квалитетот на донесувањето на одлуки зависи од човечките, финансиските и материјалните ресурси доделени на секој правосуден систем, како и од одржувањето на финансиската сигурност за секој судија во тој систем. Квалитетот на правното образование и обуката на судиите и другите правници се од врвно значење во обезбедување на високо квалитетни судиски одлуки. Воедно е важно, на судиите да им се пружи обука во прашања надвор од правната област и да се обучат вработените во судовите со цел судиите да се ослободат од административни и технички обврски и да им се овозможи да се фокусираат на интелектуалните аспекти на донесувањето одлуки.

Барањето судските одлуки да бидат образложени е и дел од заклучоците и препораките на овој документ: “Судиските одлуки во принцип мора да се образложени. Нивниот квалитет зависи воглавно од квалитетот на образложувањето. Образложувањето може да вклучува интерпретација на правните принципи и грижа секогаш да се обезбеди правна сигурност и доследност. Сепак, кога судот ќе одлучи да отстапи од претходното обичајно право, тоа треба јасно да се спомене во одлуката.”

Во Мислењето БР. 13 (2010) на Консултативниот совет на европските судии (КСЕС/ССЈЕ) за улогата на судиите во извршувањето на судските одлуки, во заклучоците се вели: “Делотворно извршување на обврзувачка судска одлука претставува основен елемент на владеењето на правото. Неопходно е да се обезбеди доверба на јавноста во надлежноста на судот. Судската независност и правото на правично судење се залудни доколку одлуката не се спроведува... Постапката на извршување не смее да се одлага, освен на основ утврден со закон. Секое одлагање треба да подложи на проценка од страна на судијата. Извршителите не смеат да имаат овластување да ги оспорат или менуваат условите на пресудата... ССЕС смета дека во една држава во која постои владеење на правото, државните тела се пред сè обврзани да ги почитуваат судските одлуки и да ги спроведуваат брзо по службена должност. Самата идеја на државно тело кое одбива да ја почитува судската одлука го поткопува концептот на примат на законот.”

Една од препораките на Извештајот на Европска комисија, ГД Добрососедска политика и преговори за проширување: Итни реформски приоритети за Република Македонија и препораки на групата на високи експерти (Јуни, 2015 година) гласи: “да се обезбеди брзо извршување на сите пресуди на ЕСЧП против државата (особено преку воведување практични и ефективни мерки за секоја категорија на случаи).”

Во домашното право, начинот на донесување на судските одлуки, нивната содржина како и начинот на нивното извршување се регулира со одредбите од Законот за судовите, Законот за кривичната постапка, Законот за парничната постапка, Законот за управната постапка, и други. Во однос на усогласувањето на судската пракса, Уставот на РМ во членот 101 одредува дека Врховниот суд на Република Македонија е највисок суд во Републиката и го обезбедува единството на примената на законите од страна на судовите. Заради овозможување на подобра усогласеност меѓу праксата на судовите од различните подрачја на РМ, донесен е и посебен Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната. Сепак, од годишните извештаи на Врховниот суд на РМ и од други анализи во врска со ова прашање, очигледно е дека постојат сериозни проблеми во врска со усогласувањето на судската пракса во Република Македонија.

Во однос на спроведувањето на одлуките на Европскиот суд за човекови права во домашното право, треба да се има предвид дека според домашните закони, засегнатата странка треба да поднесе барање за повторување на постапката (член 400 од ЗПП и член 392 од ЗКП), во случаите кога со одлуката на Европскиот суд за човекови права е утврдена повреда на некое човеково право или основна слобода. Доколку засегнатата странка не поднесе барање за повторување на постапката, засега не е можно по службена должност (*ex officio*) да се активира нова постапка во која би имало можност да се корегираат направените повреди на човековите права во конкретната судска постапка. Во овој контекст Врховниот суд објаснува дека минорен е процентот на случаи во кои се бара повторување на постапката кога со одлука на Европскиот суд за човекови права е утврдена повреда на некое човеково право или на основните слободи предвидени во Европската конвенција за заштита на основните човекови права и слободи и во Дополнителните протоколи на Конвенцијата (Врховен суд на Република Македонија, Улогата на Врховниот суд во обезбедување на единство во примената на законите (http://sud.mk/wps/wcm/connect/vsrm/4d89b932-9d22-4c88-bec5-cb2b65276f85/Улогата+на+Врховниот+суд+во+обезбедување+на+единство+во+примената+на+законите.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTW/ORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CU3-4d89b932-9d22-4c88-bec5-cb2b65276f85-lfLTfzQ).

25) Пресудите и другите одлуки на судовите се јасни, сеопфатни и добро образложени:

а) Функционирање на судот;

26) Судските покани се јасни и концизни;

27) Судските покани ефикасно се доставуваат;

28) Временскиот период помеѓу судска покана и закажано рочиште е соодветен и е во границите на законските рокови;

29) Односот и професионалноста на судиите за време на рочиштата се на задоволително ниво;

30) Судијата е подготвен за судските рочишта со добро познавање на околностите и деталите на предметот;

31) Судијата ги почитува процесните закони и Судскиот деловник;

б) Квалитет и ефект на судската одлука;

32) Судовите ја следат воспоставената судска пракса на повисоките судови;

33) Судовите ги следат начелните правни ставови и правни мислења на повисоките судови (Врховен суд и Виш Управен суд);

34) Во своите одлуки, судиите се повикуваат и ја следат праксата на Европскиот суд за човекови права;

35) Пресудите и другите судски одлуки се добро структурирани;

36) Пресудите и другите одлуки се јасни, сеопфатни и добро образложени;

37) Судот усно ги објавува пресудите и другите одлуки согласно законските рокови;

38) Законските рокови за доставување на пишната одлука се почитуваат;

39) Законите предвидуваат доволно правни лекови и механизми за воедначена примена на правото;

40) Спроведувањето на постапката во целина е непристрасно и објективно;

41) Пресудите и одлуките се спроведуваат на ефикасен начин;

в) Судски надлежности и заштитни мерки;

42) Врховниот суд обезбедува воедначена примена на правото;

- 43 Уставниот суд ефективно одлучува за уставноста на законите и другите акти и овие одлуки се извршуваат;
- 44 Уставниот суд овозможува ефективна и ефикасна заштита на граѓанските права и слободи;
- 45 Судовите овозможуваат ефективна и ефикасна заштита на човековите права и слободи;
- 46 Судството мериторно одлучува во управна материја;
- 47 Се почитува судскиот имунитет за дејствија преземени во рамките на вршењето на службените должности;

ИЗВОРИ:

Совет на Европа, Европска конвенција за заштита на човековите права права, согласно Протоколите број 11 и 14, со протоколите број 1, 4, 6, 7,12 и 13 (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf) член 6.

Council of Europe, Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, 2013 (http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf).

Европски суд за човекови права, *H. v. Belgium*, 30 November 1987, Series A no. 127-B.

Европски суд за човекови права, *Suominen v. Finland*, no. 37801/97, 1 July 2003.

Европски суд за човекови права, *Hirvisaari v. Finland*, no. 49684/99, 27 September 2001.

Европски суд за човекови права, *Van de Hurk v. the Netherlands*, 19 April 1994, Series A no. 288.

Европски суд за човекови права, *García Ruiz v. Spain* [GC], no. 30544/96, ECHR 1999-I.

Европски суд за човекови права, *Jahnke and Lenoble v. France*, (dec.), no. 40490/98, ECHR 2000-IX.

Европски суд за човекови права, *Perez v. France* [GC], no. 47287/99, ECHR 2004-I.

Европски суд за човекови права, *Buzescu v. Romania*, no. 61302/00, 24 May 2005.

Европски суд за човекови права, *Donadzé v. Georgia*, no. 74644/01, 7 March 2006.

Европски суд за човекови права, *Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg*, no. 76240/01, 28 June 2007.

Европски суд за човекови права, *Beian v. Romania (no. 1)*, no. 30658/05, ECHR 2007-V (extracts).

Европски суд за човекови права, *Nejdet Şahin and Perihan Şahin v. Turkey* [GC] [GC], no. 13279/05, 20 October 2011.

Европски суд за човекови права, *Albu and Others v. Romania*, nos. 34796/09 and 63 others, 10 May 2012.

КОНСУЛТАТИВЕН СОВЕТ НА ЕВРОПСКИТЕ СУДИИ (КСЕС): Мислење број 17 (2014) во врска со оценувањето на работата на судиите, квалитетот на судството и почитувањето на судската независност, Точка 4.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА, ГД ДОБРОСОСЕДСКА ПОЛИТИКА И ПРЕГОВОРНИ

ЗА ПРОШИРУВАЊЕ: Итни реформски приоритети за Република Македонија и препораки на Групата на високи експерти (Јуни, 2015 година), Точка 1, Владеење на правото и судството.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА: Извештај за Република Македонија за 2016 година (9 ноември 2016 година): Страна 19.

ИЗВОРИ:

Судски деловник (Сл. весник на Р. Македонија бр. 66/13): Член 91, 92, 93, 94, 183, 187, 188, 189, 190, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221 и 222.
Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 87, 97, 98, 99, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 145, 205, 218, 279, 285, 348 и 476.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 106, 227, 242, 253, 269, 272, 436 и 446.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 13, 15, 16, 18 и 99.

Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 199/14): Член 2, 3, 4, 5 и 6.

Закон за кривичната постапка (Сл. весник на Р. Македонија бр. 150 /10, 51/11, 100/12, 142/16): Член 405, 407, 408, 410, 411, 439, 440, 446, 449, 457 и 463.

Закон за парничната постапка (Сл. весник на Р. Македонија, бр. 7/11, 124/15) (Пречистен текст): Член 324, 325, 326, 327, 337, 338, 368, 372 и 392.

Закон за управните спорови (Сл. весник на Р.Македонија бр. 62/06, 150/10): Член 30-а, 41, 42, 42-е и 43.

Закон за управување со движењето на предметите во судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 171/10): Член 10.

Мислење бр. 11 (2008) на КОНСУЛТАТИВНИОТ СОВЕТ НА ЕВРОПСКИ СУДИИ (КСЕС/ССЈЕ) упатен до Комитетот на министри на Советот на европа во врска со квалитетот на судиските одлуки, Главни заклучоци и препораки.

Мислење бр. 13 (2010) на КОНСУЛТАТИВНИОТ СОВЕТ НА ЕВРОПСКИТЕ СУДИИ (КСЕС/ССЈЕ) за улогата на судиите во извршувањето на судските одлуки, Точки VI и VII.

Врховен суд на Република Македонија: Збирка на судски одлуки 2004 – 2014, КНИГА XI, Вовед.

Врховен суд на Република Македонија, Улогата на Врховниот суд во обезбедување на единство во примената на законите (http://sud.mk/wps/wcm/connect/vsrm/4d89b932-9d22-4c88-bec5-cb2b65276f85/Улогата+на+Врховниот+суд+во+обезбедување+на+единство+во+примената+на+законите.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CU3-4d89b932-9d22-4c88-bec5-cb2b65276f85-lfLTfzQ).

Евеопски суд за човекови права, Балажовски против Република Македонија бр.45117/08 од 25.04.2013 година.

Евеопски суд за човекови права, Стоилковска против Република Македонија бр.29784/07 од 18.07.2013 година.

Евеопски суд за човекови права, Демерџиева и др. против Република Македонија бр.19315/06 од 10.06.2010 година.

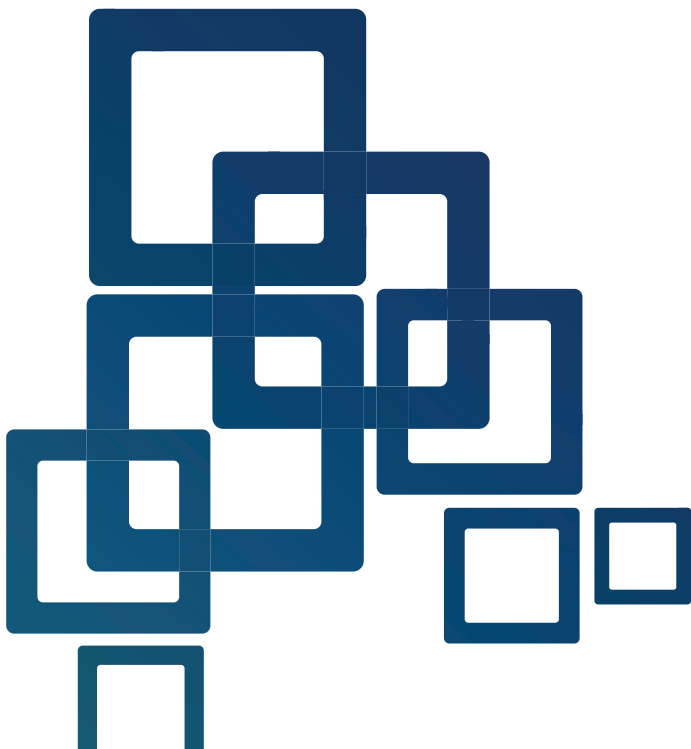
Устав на Република Македонија со Амандманите од I до XXXI (Сл. весник на Р.

Македонија бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 50, 98, 99, 100, 101, 103, 105, 110 и 112.

Закон за судовите (Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06, 150/10, 35/08): Член 3, 5, 6, 34, 34-а, 35, 36, 37, 65, 66, 68, 69, 75, 76, 84.

Деловник на Уставниот суд на Република Македонија, 7 Октомври 1992 година: Член 10, 11, 12, 13, 14, 20, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 86 и 87.

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА: Извештај за Република Македонија за 2016 година (9 ноември 2016 година): Страна 80, 84 и 85.

НЕЗАВИСНОСТ И НЕПРИСТРАСНОСТ

Постоењето на независен и непристрасен суд претставува еден од главните столбови на концептот на правично судење. Во оваа смисла, правото на правично судење од член 6(1) на Европската конвенција за човекови права наложува предметот да биде разгледан од “независен и непристрасен суд”. Постои блиска врска меѓу гаранциите за “независен” и “непристрасен” суд. Од оваа причина, Европскиот суд за човекови права обично ги разгледува овие две барања заедно (*Kleyn and Others v. the Netherlands* [GC], § 192).

Според практиката на Европскиот суд за човекови права, терминот “независност” се однесува на независноста *vis-à-vis* останатите власти (извршната и Парламентот) (*Beaumont v. France*, § 38) и, исто така, *vis-à-vis* странките (*Sramek v. Austria*, § 42).

При одредувањето дали едно тело може да се смета за “независно”, Европскиот суд за човекови права ги има предвид следниве критериуми (*Findlay v. the United Kingdom*, § 73): начинот на назначување на неговите членови и траењето на нивниот мандат; постоењето на гаранции против надворешни притисоци и дали телото презентира појава на независност. Членот 6(1) од Европската конвенција за човекови права бара судот, кој спаѓа во неговиот опфат, да биде непристрасен. Непристрасноста нормално означува отсуство на предрасуди или пристрасност и нивното постоење може да биде тестирано на различни начини (*Kyprianou v. Cyprus* [GC], § 118; *Micallef v. Malta* [GC], § 93). Така, Европскиот суд за човекови права направил разлика меѓу: субјективен пристап (настојува да утврди лично убедување или интерес на даден судија во определен случај) и објективен пристап (одредување дали таа или тој понудил доволно гаранции за да исклучи какво било легитимно сомневање во оваа смисла) (*Kyprianou v. Cyprus* [GC], § 118; *Piersack v. Belgium*, § 30; and *Grievs v. the United Kingdom* [GC], § 69).

Според Препораката бр. 1 од Мислењето бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Советот на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите, “основните начела на судската независност би требало да бидат воспоставени на уставно или највисоко можно правно ниво во секоја земја членка, а нејзините посебни начела на законодавно ниво”. Понатаму,

според Препораката бр. 7 од истото мислење, “неменливоста на судиите треба да биде неспорен елемент во независноста поставен на највисоко внатрешно ниво”. Препораката бр. 8 од ова мислење се однесува на платите на судиите. Истата го предвидува следново: “Платите на судиите треба да бидат соодветни на нивната улога и одговорност и треба да обезбедат здравствена и пензиска заштита. Треба да бидат гарантирани со специфични правни одредби насочени против нивно намалување и треба да има одредби за покачување, пропорционално на порастот на животните трошоци”.

Според став 2 од Мислењето бр. 2 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за финансирање и управување на судовите со осврт кон судската ефикасност и членот 6 од Европската конвенција за човекови права, “финансирањето на судовите е тесно поврзано со темата ‘независност на судството’, така што ги определува условите во кои судовите ја обавуваат својата функција”.

Принципот на постоење на независен и непристрасен суд, како еден од главните столбови на концептот на правично судење, е интегриран и во домашното право.

Така, основните начела на судската независност се предвидени во Уставот на Република Македонија, како највисок правен акт. Во оваа смисла, член 98(2) од Уставот го утврдува следново: “Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот”. Неограниченото траење на мандатот на судиите, како и основите за престанок на судската функција и разрешување на судиите се јасно предвидени во член 99 од Уставот. Имуитетот на судиите е загарантиран со член 100 од Уставот. Сите овие одредби се скоро дословно пресликани во Законот за судови.

Во член 11(1) од Законот за судови се предвидува дека “судијата одлучува непристрасно со примена на законот врз основа на слободна оценка на доказите”, додека во член 11(2) од истиот закон експлицитно е забранет “секој облик на влијание врз независноста, непристрасноста и самостојноста на судијата во вршењето на судската функција по кој било основ и од кој било субјект”. Во членовите 45, 45-а и 46 од Законот за судови се предвидени критериумите за избор на судии. Притоа, во членот 45 и 45-а се предвидени општите услови за избор на судија,

додека во член 46 се предвидени посебните услови за избор на судија во основен, апелационен, управен и Врховен суд на Република Македонија. Истовремено, според член 52, “судиската функција е неспојлива со функцијата пратеник, односно член на совет на општина односно градот Скопје и со функциите во државните органи, општината и градот Скопје”, како и со “каква и да е друга јавна функција или професија, освен функција определена со закон, а која не е во спротивност со нивната независност и самостојност во вршење на судиската функција”.

Согласно член 2 од Законот за Судски совет, Судскиот совет на Република Македонија е дефиниран како “самостоен и независен орган на судството”, кој “ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт”. Оваа одредба е преземена од член 104(1) од Уставот на Република Македонија. Составот на Судскиот совет на Република Македонија е предвиден со член 6 од Законот за Судски совет, додека условите за избор на неговите членови се утврдени во член 11 од истиот закон. Неговите надлежности за избор, разрешување, оценување и унапредување на судиите се определени со член 104(1) од Законот за Судски совет.

Постапката за избор на судии од страна на Судскиот совет е утврдена во членовите 38 – 42 од Законот за Судски совет. Притоа, членот 40(1) утврдува дека “Советот избира судија на основен суд од ранг-листата на кандидати доставена од Академијата за судии и јавни обвинители што се јавиле на огласот”, додека членот 41(1) утврдува дека “Советот избира судија во Апелационен суд, Управниот суд, Вишиот управен суд и Врховниот суд на Република Македонија од пријавените кандидати на огласот што ги исполнуваат условите и критериумите предвидени во Законот за судовите и овој закон”.

Дисциплинската постапка за утврдување на дисциплинска одговорност на судија е предвидена во членовите 54 – 71 од Законот за Судски совет, додека постапката за нестручно и несовесно вршење на судиската функција е предвидена во членовите 77 – 96 од овој закон.

Некои од препораките во однос на функционирањето на определен Судски совет, утврдени со Мислењето бр. 10 (2007) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Советот на Европа по прашањето на Судскиот совет во служба на општеството, се следниве: мандатот на членовите може да биде со полно работно време, но тогаш треба да се ограничи по број и времетраење за да се зачува контактот со судската практика; на членовите (судии и

не-судии) треба да им се дадат гаранции за нивната независност и непристрасност; Судскиот совет треба да раководи со сопствениот буџет и да се финансира на начин кој ќе му овозможи оптимално и независно функционирање; некои одлуки на Судскиот совет треба да се образложени и извршни, но подложни на можност за судска жалба.

48) Судиите во вршењето на својата функција се независни од какви било внатрешни и надворешни влијанија;

а) Процес на избор и разрешување;

49) Изборот и разрешувањето на судиите не се предмет на притисоци и влијанија од надвор;

50) Судиите се избираат на функција врз основа на објективни критериуми и преку транспарентна постапка;

51) Процесот на разрешување на судии од функција е заснован на објективни и транспарентни критериуми;

52) Одлуките за избор и разрешување на судиите се добро образложени;

53) Судскиот совет е независен и транспарентен при донесувањето на одлуките;

б) Дисциплински процес;

54) Советот за утврдување на факти е независен, професионален и непристрасен;

55) Дисциплинските постапки се спроведуваат на објективен и транспарентен начин;

в) Оцена и унапредување;

56) Судиите се унапредени преку судски систем заснован на објективни критериуми;

57) Критериумите за оцена на работата на судиите не влијаат на нивната обврска да судат во согласност со постоечките прописи;

г) Надворешни и внатрешни влијанија во судството;

58) Не постои појава или околности на притисок од други институции;

59) Судските одлуки се базирани единствено на фактите и законот, без несоодветни влијанија на приватни интереси;

60) Не постои појава или околности на внатрешен притисок и влијание од судството;

61) Судскиот совет успешно се грижи за заштита на независноста на судството;

д) Финансиски ресурси и судски надомест;

62) Годишните судски буџети се доволни за покривање на реалните трошоци за спроведување на правдата;

63) Платите на судиите се во согласност со задачите и одговорностите на работното место;

64) Платите на судската служба се во согласност со задачите и одговорностите на работното место;

ѓ) Судска непристрасност;

65) Личните убедувања и субјективните ставови на судиите не се рефлектираат во нивната работа;

66) Судиите се иземаат од случаите каде постојат околности за конфликт на интерес и пристрасност;

ИЗВОРИ:

Устав на РМ со Амандманите од I до XXXI (Службен Весник на РМ бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 98 (амандман XXV), 99 (амандман XXVI) и 100 (амандман XXVII)

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 1(1), 1(2), 2(1), 2(2), 3, 6(2), 11(1), 11(2), 38(1), 39 (изменет со чл.11 и чл.12 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 51, 52, 53, 56, 58 (изменет со чл.20 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 65, 67 (изменет со чл.22 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 68 (изменет со чл.23 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 69 и 70 (изменет со чл.24 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010) Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 133 (изменет со чл.9 и 10 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и дополнет со чл.11 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник

на РМ бр.100/2011 од 25.07.2011) и 134 (изменет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Мислење бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите: Препорака бр. 1, 7 и 9 (Став 73)

Практика на Европскиот суд за човекови права: (Kleyn and Others v. the Netherlands [GC], § 192); (Agrokompleks v. Ukraine, § 136); (Beaumont v. France, § 38); (Sramek v. Austria, § 42); (Kleyn and Others v. the Netherlands [GC], § 193); (Findlay v. the United Kingdom, § 73); (Kyprianou v. Cyprus [GC], § 118); (Micallef v. Malta [GC], § 93); (Piersack v. Belgium, § 30); (Grievs v. the United Kingdom [GC], § 69)

Устав на РМ со Амандманите од I до XXXI (Службен Весник на РМ бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 104 (1), 104(10) (амандман XXVIII) и 105 (амандман XXIX)

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 41, 43 (дополнет со чл.14 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 – став 4 е нов), 45 (изменет со чл.15 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 45-а (нов член додаден со чл.16 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 46 (изменет со чл.17 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 47 (изменет со чл.18 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 73 (изменет со чл.26 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 74, 75 (изменет со чл.27 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 76 (изменет со чл.28 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 77 (изменет со чл.29 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 78 и 79 (изменет со чл.30 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 2, 3, 6 (изменет со чл.100 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.100/2011 од 25.07.2011), 7, 9(1), 11 (изменет со чл.2 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.61/2015 од 17.04.2015), 13(1), 14(1), 16, 18(1), 18(2), 22, 25(1), 25(2), 26, 27(1), 30(1), 31 (изменет со чл.3 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 33, 38, 39(1), 39(2) (дополнет со чл.6 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.61/2015 од 17.04.2015), 40, 41 (изменет со чл.6 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и дополнет со чл.7 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник

на РМ бр.61/2015 од 17.04.2015), 42 (дополнет со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.100/2011 од 25.02.2011), 44, 47 и 53

Мислење бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите: Препорака бр. 2 (Став 73)

Мислење бр. 10 (2007) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа по прашањето на Судскиот совет во служба на општеството: Резиме на препораки и заклучоци

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 54 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.2 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 56 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.3 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 60 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010; дополнет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.100/2011 од 25.07.2011 и изменет со чл.5 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 61 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.6 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 62 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 63 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.7 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 64 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 65 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 69 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.13 од

на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.27 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015), 96 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010) и 97 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Закон за Советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност за судија (Службен Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015): Член 2, 3, 6, 7, 9, 11(1), 12(1), 13(1), 14(1), 16, 18(1), 18(2), 22, 25, 27(1), 32, 34, 39, 40(1), 40(2), 40(3), 40(4), 40(5), 41(1), 41(2), 41(3), 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50 и 51

Мислење бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите: Препорака бр. 10 (Став 73)

Мислење бр. 3 (2002) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за принципите и правилата за професионално поведење на судиите, етика, несоодветно однесување и непристрасност: Став 77

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 98 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.61/2015 од 17.04.2015), 99 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 100 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010 и изменет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.61/2015 од 17.04.2015), 101 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 102 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 103 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 104 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 105 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 106 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 107 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 108 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот

Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010) и 131 (нов член предвиден со чл.8 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Мислење бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите: Препорака бр. 2, 3 и 10 (Став 73)

Мислење бр. 17 (2014) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за оценување на работата на судиите, квалитетот на судството и почитувањето на судската независност: Препораки (Став 49)

Устав на РМ со Амандманите од I до XXXI (Службен Весник на РМ бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 104 (1) и 104 (10) (амандман XXVIII)

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 2(1), 3, 6(2), 11(1) и 11(2)

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 2, 3, 6 (изменет со чл.100 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.100/2011 од 25.07.2011) и 7

Мислење бр. 10 (2007) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа по прашањето на Судскиот совет во служба на општеството: Резиме на препораки и заклучоци

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 60, 108 и 109

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 138 (изменет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 139 (изменет со чл.9 од Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Закон за судскиот буџет (Службен Весник на РМ бр.60/03 од 22.09.2003): Член 1(2), 1(3) (изменет со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010), 2 (изменет со чл.2 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010), 3 (дополнет со чл.3 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010), 4 (изменет со чл.4 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010), 5 (изменет со чл.5 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010), 6(1) и 7 (изменет со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.103/08 од 19.08.2008 и изменет со чл.6 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, Сл.Весник на РМ бр.145 од 05.11.2010)

Закон за платите на судиите (Службен Весник на РМ бр.110/07 од 14.09.2007): Член 2 (изменет со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.153 од 23.09.2009), 3 (изменет со чл.2 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.153 од 23.09.2009), 4, 5 (изменет со чл.1 од Закон за изменување и дополнување

на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.67 од 14.05.2010), 6 (изменет со чл.4 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.153 од 23.09.2009 и изменет со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.135 од 03.10.2011), 7(1), 7(2), 7-а (додаден со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.231 од 31.12.2015) и 7-б (додаден со чл.1 од Закон за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите, Сл.Весник на РМ бр.231 од 31.12.2015)

Закон за судска служба (Службен Весник на РМ бр.43 од 04.03.2014): Член 65, 66, 67(1) и 69

Извештај за работата на Судскиот совет на Република Македонија за 2016 година http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIfXWY

Страна 25-26

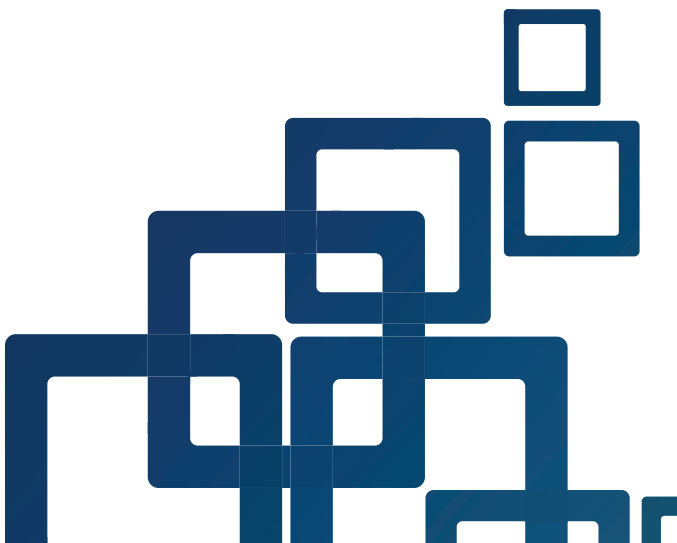
Мислење бр. 1 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за стандардите кои се однесуваат на независноста на судството и неменливоста на судиите: Препорака бр. 8 (Став 73)

Мислење бр. 2 (2001) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за финансирање и управување на судовите со осврт кон судската ефикасност и членот 6 од Европската конвенција за човекови права: Став 2, 3, 4 и 5; Препорака (Став 14)

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 2 (1), 3, 6(2), 11(1), 11(2) и 52

Мислење бр. 3 (2002) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за принципите и правилата за професионално поведење на судиите, етика, несоодветно однесување и непристрасност: Став 21, 23, 27, 28, 30 и 37

Практика на Европскиот суд за човекови права: Piersack v. Belgium, § 30; De Cubber v. Belgium, § 24; Demicoli v. Malta, § 40; Sainte-Marie v. France, § 34

ПРОФЕСИОНАЛЕН РАЗВОЈ И СООДВЕТНА ЗАСТАПЕНОСТ

Во однос на професионалниот развој и компетентност на судиите, став 25 од Мислењето бр. 3 (2002) на Консултативниот совет на европските судии при Советот на Европа за Комитетот на министри при Советот на Европа за принципите и правилата за професионално поведење на судиите, етика, несоодветно однесување и непристрасност, го утврдува следното: “Ефикасноста на судскиот систем бара, исто така, судијата да има висок степен на професионална свест. Треба да се обезбеди одржување на висок степен на професионална компетентност на судиите преку основна и континуирана обука која ќе им обезбеди соодветни квалификации”.

Мислењето бр. 4 (2003) на Консултативниот совет на европските судии при Советот на Европа за Комитетот на министри при Советот на Европа за принципите и правилата за соодветна почетна и континуирана обука на судии на национално и европско ниво, во својот став 42, ги дава следниве препораки: програмите за обука и методите треба да бидат предмет на често оценување од страна на органите одговорни за судиска обука; во начело, учеството во судиските иницијативи за обука не треба да биде предмет на квалитативна проценка; меѓутоа, нивното учество, објективно разгледувано, може да биде земено предвид при професионалната проценка на судиите; квалитетот на изведбата на обучувачите да биде оценуван, секогаш кога ваквата проценка е неопходна заради фактот што во некои системи почетната обука е фаза на процесот на избор на судиите.

Во рамки на домашното право е предвидена обврска за континуирана обука за судиите. Така, член 54 од Законот за судови предвидува дека “судијата има право и обврска на постојано стручно усовршување за време на траење на судиската функција согласно со закон”, додека член 77 од истиот закон предвидува изрекување на дисциплинска мерка во случај на неисполнување на обврската за континуирана обука.

Понатаму, Законот за Академијата за судии и јавни обвинители, во својот член 114(3), го утврдува следново: “континуираната обука е задолжителна за судиите, јавните обвинители, претседателите на судовите и јавните обвинители на јавните обвинителства”. Во член 13 од овој закон се предвидува дека Управниот одбор на Академијата, по предлог на Програмскиот совет, утврдува програми за приемен испит, за почетна обука и за завршниот испит, програми за континуирана обука,

програма за практикување на судиската и јавнообвинителската функција, општи и специјализирани програми за обука.

Постоењето на фер и правична застапеност на припадниците на сите заедници во судството е предвидено со Уставот на Република Македонија, како највисок правен акт. Така, во член 105(2) од Уставот се предвидува дека “при изборот на судиите, судиите поротници и претседателите на судовите ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници”.

Во оваа смисла, во член 43(1) од Законот за судови се предвидува дека “при изборот на судии и судии - поротници не смее да се врши дискриминација во однос на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба”, додека во член 43(2) од истиот закон се предвидува дека “при изборот на судии и судии - поротници без да се нарушат критериумите пропишани со закон, ќе се обезбеди соодветна и правична застапеност на граѓаните што припаѓаат на сите заедници”.

Одредбите за правична и соодветна застапеност во судството се запазени и во Законот за Судски совет (член 105), како и во Законот за Академијата за судии и јавни обвинители (член 8 и 9).

67 Во судството постои фер и правична застапеност на припадниците на сите заедници во РМ;

а) Континуирана правна едукација;

68 Академијата за судии и јавни обвинители обезбедува релевантни обуки за судиите врз основа на проценка на нивните потреби;

69 Обуките ги следат промените во законодавството и судската пракса;

б) Етничка и полова еднаквост;

70 Правната рамка гарантира фер и правична застапеност во судството на припадниците на мнозинските заедници;

71 Репрезентативноста (полова, старосна, етничка, и сл.) во судскиот систем се почитува и спроведува во целост;

ИЗВОРИ:

Устав на РМ со Амандманите од I до XXXI (Службен Весник на РМ бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09): Член 105(1) и 10(2)

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 54, 71, 77 (изменет со чл.29 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010), 83(1) (изменет со чл.31 од Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, Сл.Весник на РМ бр.150/2010 од 18.11.2010)

Закон за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015): Член 13, 36, 39, 114(3), 115(1), 116 и 117

Мислење бр. 3 (2002) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за принципите и правилата за професионално поведење на судиите, етика, несоодветно однесување и непристрасност: Став 25

Мислење бр. 4 (2003) на Консултативниот совет на европските судии при Совет на Европа за Комитетот на министри при Совет на Европа за принципите и правилата за соодветна почетна и континуирана обука на судии на национално и европско ниво: Став 37 и 42

Закон за судови (Службен Весник на РМ бр.58/06 од 11.05.2006): Член 43 (1) и 43(2)

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл.Весник на РМ бр.60/06 од 15.05.2006): Член 6 (1), 43, 105(1) и 105(2)

Закон за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен Весник на РМ бр.20 од 12.02.2015): Член 8 и 9

